

діяльності підприємство повинно проводити політику максимізації прибутку, що охоплює управління формуванням прибутком; управління розподілом прибутку [1, с. 412].

Метою управління прибутком є забезпечення максимізації благополуччя власників підприємства в поточному і перспективному періодах. Вона покликана забезпечувати одночасно гармонізацію інтересів власників з інтересами держави і персоналу підприємства.

Управління використанням прибутку охоплює формування дивідендної політики, яка відіграє значну роль у реалізації фінансової стратегії підприємства. Вона впливає на рівень добробуту інвесторів (вкладників капіталу) у поточному періоді; визначає розміри формування власних фінансових ресурсів, а відповідно – і темпи виробничого розвитку підприємства на основі самофінансування; впливає на фінансову стійкість підприємства, на вартість використовуваного капіталу і ринкову вартість підприємства [1, с. 452].

Відомо, що згідно з п. 8 П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість" величина резерву сумнівних боргів визначається за одним із методів [2, с. 22]: застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості; застосування коефіцієнта сумнівності. За методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості величина резерву визначається на основі аналізу платоспроможності окремих дебіторів.

За методом застосування коефіцієнта сумнівності величину резерву розраховують множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності.

Коефіцієнт сумнівності можна розраховувати:

- визначенням питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;
- через класифікацію дебіторської заборгованості за строками непогашення;
- за допомогою визначення середньої питомої ваги, списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3-5 років.

Визначена на основі класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення величина сумнівних боргів на дату Балансу становить суму резерву сумнівних боргів на ту саму дату.

Сума резерву сумнівних боргів на дату Балансу не може бути більшою, ніж сума дебіторської заборгованості на ту саму дату.

Висновки. Отже, ефективне управління усіма можливими ресурсами, а також раціональне використання витрат дасть змогу підприємству одержати бажаний рівень прибутковості. Удосконалення управління прибутком на підприємстві потребує подальшого вивчення, що і буде предметом наших досліджень у перспективі.

Література

1. Білик М.Д. Методичні підходи до управління прибутком підприємств / М.Д. Білик // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 11(114). – С. 452-458.
2. Куцук В.І. Удосконалення управління прибутком на підприємстві / В.І. Куцук, О.В. Бовсуновська // Вісті: Діловий випуск. – 2010. – № 19. – С. 22-26.

Качмарик Я.Д., Пидлужна О.В. Совершенствование и методические подходы управления прибылью на предприятии

Раскрыта зависимость между особенностями деятельности и формированием прибыли предприятий на основе модели формирования операционной прибыли. Также рассмотрена политика управления прибылью, требования к его эффективному обеспечению как основного фактора прибыльной деятельности.

Ключевые слова: прибыль, политика управления прибылью, метод операционного левериджа.

Kachmaryk Ya.D., Pidluzhna O.V. Improvement and methodical approaches of profit on enterprise

This article describes the relationship between business activity specificities and profit management according to the operation profit generation model. The policy of management, requirement, an income is considered to his effective providing, as a basic factor of profitable activity.

Keywords: income, policy of management an income, method of operating liveridge.

УДК 657.372.5

Доц. М.В. Корягін, канд. екон. наук – Львівська КА

ЗВІТНІСТЬ ПРО ОЦІНКУ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Висвітлено проблемні питання зі складання звітності про оцінку ринкової вартості підприємства. Систематизовано недоліки структури та змісту звітів про оцінку ринкової вартості підприємства. Запропоновано структуру звітності про оцінку ринкової вартості підприємства.

Ключові слова: звітність, оцінка, ринкова вартість, інформаційне забезпечення.

Постановка проблеми. Функціонування суб'єктів господарювання в умовах динамічних змін зовнішнього та внутрішнього економічного середовища, розвитку інфляційних процесів зумовлюють необхідність врахування багатьох чинників під час проведення оцінювання вартості підприємства, показники якої виступають інструментом корпоративного управління. Значна кількість суб'єктів господарювання при розробці стратегії діяльності обирають напрям, що базується на підвищенні вартості бізнесу, що й визначає потребу наявності належного інформаційного забезпечення.

Необхідність підвищення якості інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень за результатами оцінки вартості підприємства зумовлює потребу формування узагальнювального документа про оцінку вартості підприємства на звітну дату, дані про вартість за минулі періоди і прогноз вартості підприємства в майбутньому. Складання звітності про оцінку вартості підприємства слугує базисом для аналізу ефективності системи управління підприємством, розробки стратегії розвитку суб'єкта господарювання, формує реальне уявлення про потенційні інвестиційні можливості підприємства.

Мета дослідження полягає у вивченні змісту, структури звіту про оцінку ринкової вартості підприємства та розробці рекомендації щодо його вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемні питання побудови та змісту звітності про оцінку ринкової вартості підприємства висвітлено в працях таких вітчизняних та зарубіжних дослідників: І.І. Бродська [5], А.Г. Грязнова [4], М.А. Ескіндаров [4], О.Н. Іванова [4], І. Івашковська [1], Т.Г. Касьяненко [2], М. Козодаєв [3], П.Ю. Корольов [6], А.Н. Осоргін [6], І.М. Парасій-Вергуненко [5], Г.Н. Рогова [6], Т.В. Стрельцова [7], Т.В. Тазіхіна

[4], Т.В. Теплова [8], Д.І. Тішин [6], М.А. Федотова [4], М.Р. Хаджієв [6], О.Н. Щербаків [9] та ін.

Постановка проблеми. Звітність про оцінку вартості підприємства повинна містити оцінку факторів, які впливають на зростання або зниження вартості підприємства, шляхи мінімізації їх негативного впливу, аналіз діючого стану суб'єкта господарювання. На основі зазначеної звітності потрібно проводити заходи з коригування стратегії розвитку підприємства, пошук найбільш ефективного перерозподілу грошових потоків та обрання оптимальних методів оцінки його вартості.

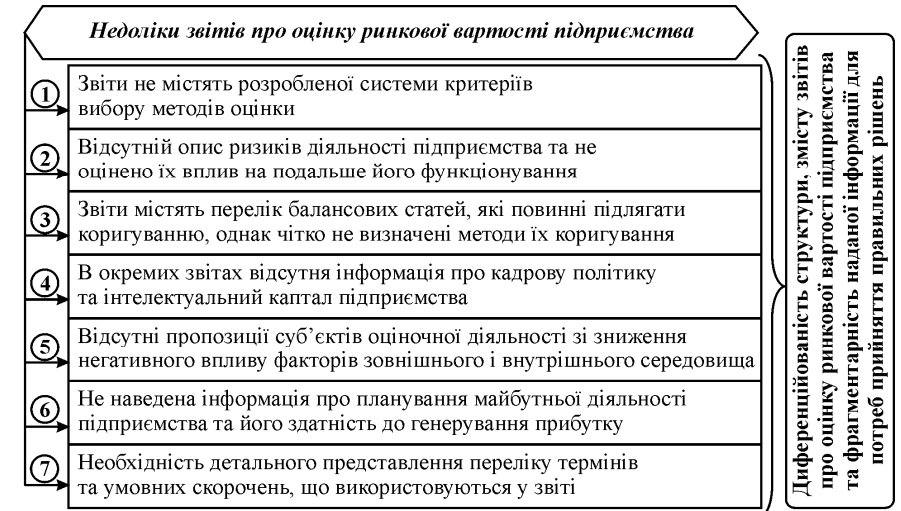
Результати оцінки вартості підприємства створюють передумови для формування механізму управління вартістю підприємства і надання достовірної інформації для інвесторів та кредиторів у частині створення його вартості. Дослідження звітів про оцінку вартості практично діючих підприємств надає змогу зробити висновок про відсутність єдиної його структури та затвердженої форми (табл.).

Табл. Назва розділів звітів про оцінку ринкової вартості підприємства, які використовуються у практичній діяльності суб'єктів господарювання

Назва розділів звіту	ВАТ "Пензенська генеруюча компанія"	ВАТ "Володимирівська генеруюча компанія"	ВАТ "Костромаенерго"	ВАТ "Нафтова інвестиційна компанія"	ВАТ "Будівництво і зв'язок"	ВАТ "Зейська ГЕС"	ВАТ "КУЗБАСЕНЕРГО"	Консалтингове підприємство "РЕНТА ГРУП"	Консультаційна група "Департамент оцінки"	Всього
Вступ	+	+	+						+	4
Список умовних позначень			+							1
Загальний макроекономічний аналіз	+	+	+	+		+	+		+	7
Огляд галузі	+	+	+	+	+		+		+	7
Характеристика та опис об'єкта оцінки	+	+	+	+	+	+	+	+	+	9
Аналіз фінансового стану підприємства	+	+			+		+	+	+	6
Визначення вартості за дохідним підходом	+	+	+	+	+	+	+		+	8
Визначення вартості за витратним підходом	+	+	+	+	+	+	+		+	8
Визначення вартості за порівняльним підходом	+	+	+	+	+	+	+		+	8
Розрахунок узагальнювальної величини вартості 100 % акцій	+	+								2
Висновок про ринкову вартість об'єкта	+	+		+	+	+			+	7
Загальна методологія оцінки				+	+	+	+	+		6
Визначення вартості привілейованих акцій				+						1
Узгодження результатів оцінки та внесення коригувань			+		+		+	+	+	5
Додатки	+	+	+	+	+	+	+	+		8
Загальні відомості						+	+	+	+	4
Сертифікат якості						+	+	+		3
Похибки та обмежуючі обставини				+	+	+	+	+	+	6
Перелік джерел інформації				+	+	+	+	+	+	6
Заява оцінювача				+				+		2

Отже, дані щодо структури звітів про оцінку вартості підприємства свідчать, що окремі звіти складаються за скороченою формою та містять такі показники: вихідні дані; фінансовий аналіз діяльності підприємства та результати, застосування різних методів оцінки; висновки; додатки. Найвні також деталізовані звіти про оцінку вартості підприємства, які містять такі показники як: загальні відомості; обсяги та етапи дослідження; огляд макроекономічних показників та галузі діяльності підприємства; опис об'єктів оцінки; оцінка вартості об'єкта оцінки в розріз витратного, доходного та порівняльного підходів; узагальнення результатів оцінки; підсумковий висновок про ринкову вартість підприємства; додатки.

Належно не розглянуто у структурі звіту про оцінку ринкової вартості підприємства такі питання, як: надання списку умовних позначень, визначення вартості привілейованих акцій. Разом із тим, звітам про оцінку ринкової вартості підприємства притаманні недоліки, вирішення яких є одним із шляхів забезпечення сприйняття їх змісту управлінською ланкою та інвесторами (рис. 1).

Рис. 1. Систематизація недоліків структури та змісту звітів про оцінку ринкової вартості підприємства

Наявність цих недоліків сприяє тому, що розуміння матеріалу, викладеного у звіті про оцінку ринкової вартості підприємства, значно ускладнюється. Наявність недоопрацьованих суб'єктів оціночної діяльності щодо відображення у таких звітах інформації про оцінку позабалансових факторів призводить до викривлення ринкової вартості підприємства. Відсутність належних пояснень до проведених розрахунків в частині використання того чи іншого підходу до оцінки ринкової вартості підприємства призводить до нерозуміння його змісту.

Розроблення та затвердження стандартизованих звітів про оцінку вартості підприємства сприятиме формуванню нових підходів до надання інформації для зацікавлених сторін, а також забезпечить формування інформаційної бази в частині проведення аналітичних розрахунків, розвиток методологічних засад з метою формування ефективної системи вартісного оцінювання бізнесу (рис. 2).

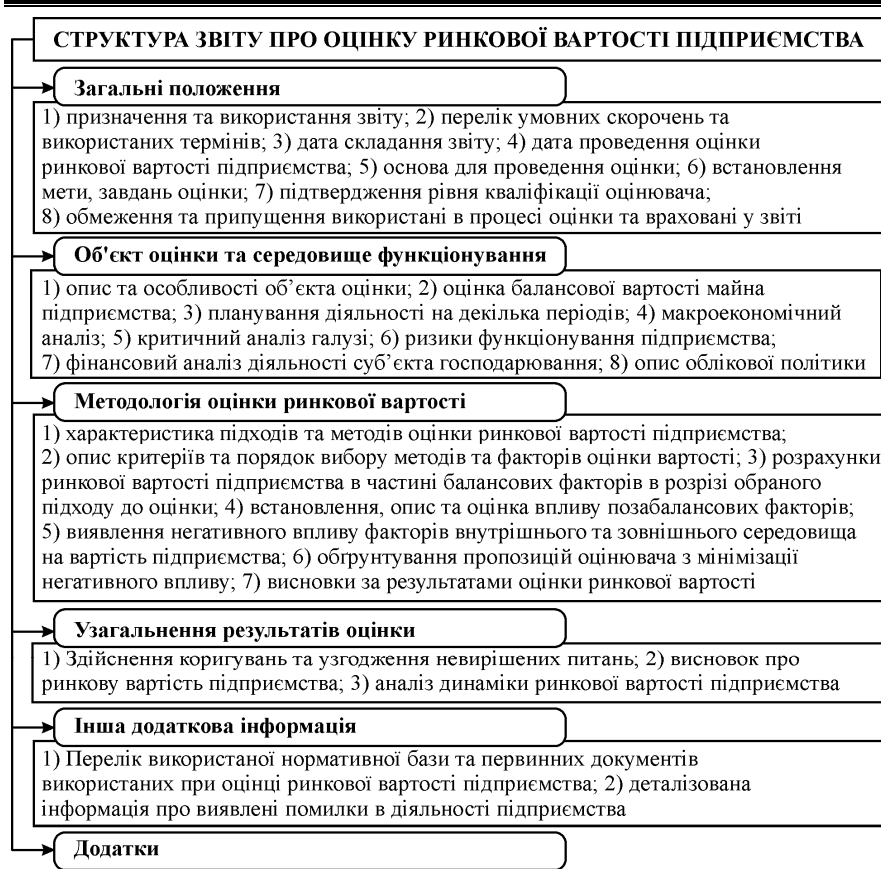

Рис. 2. Запропонована структура Звіту про оцінку ринкової вартості підприємства

Розділ "Загальні положення" містить положення щодо сторін оцінки вартості підприємства (відомості та реквізити замовника та виконавця), реквізити договору про надання послуг з оцінки, призначення та використання звіту. Перелік умовних скорочень та використаних термінів наведено для зрозумілості викладення основного змісту Звіту про оцінку ринкової вартості підприємства (далі – звіт). Скорочення і умовні позначення, які використовують у звіті повинні відповідати чинним міжнародним стандартам. Дата складання звіту і дата проведення оцінки повинні відрізнятися, оскільки період оцінки є тривалішим та передує складанню звіту.

Обґрунтованість і достовірність результатів оцінки вартості підприємства багато в чому залежать від того, наскільки правильно визначено завдання і мету оцінки, що, своєю чергою, дає змогу оцінювачу вибрати потрібний методичний інструментарій для розрахунків. Мета та завдання оцінки ринкової вартості підприємства залежатимуть від стану підприємства (функціонує, перебуває в стані реструктуризації тощо) та інформації, яку необхідно отримати для прийняття управлінських рішень.

У звіті в першому розділі потрібно наводити детальні дані про рівень кваліфікації суб'єкта оцінювача діяльності та його сертифікацію, зазначати положення, що оцінювачі не мають майнового інтересу та не перебувають в родинних зв'язках із власниками та засновниками підприємства. Надається також перелік та відомості про оцінювачів та детальний опис обсягу виконаних ними робіт та їх відповідність умовам договору та вимогам чинного законодавства.

Оскільки оцінку виконує суб'єкт оцінювача діяльності на базі представленої замовником документації (може містити недостовірні дані та помилки), може бути не виявленим вплив прихованих факторів. Тому у звіті повинні деталізуватися обмеження та припущення, використані в процесі оцінювання.

У другому розділі "Об'єкт оцінки та середовище функціонування" наводиться інформація про особливості об'єкта оцінки (відомості про підприємство, його види діяльності та наявне майно, організаційно-правову форму та структуру акціонерного капіталу). Оцінка балансової вартості майна підприємства в зазначеному розділі звіту повинна наводитися в розрізі активів та пасивів підприємства із зазначенням їх динаміки за останні п'ять років. За умови опису планування діяльності на декілька періодів потрібно чітко описати мета діяльності підприємства та встановлений перелік заходів, які нададуть змогу забезпечити реалізацію мети.

На особливу увагу у звіті заслуговують результати макроекономічного аналізу. Одним із недоліків, який встановлений на основі критичного аналізу звітів про оцінку ринкової вартості підприємства, є відсутність інформації про стан та розвиток вторинних ринків реалізації продукції, що ускладнює прогноз цін на продукцію та майно підприємства в наступних періодах.

Критичний аналіз галузі передбачає оцінку галузі у світі та на вітчизняному рівні, встановлення факторів, що впливають на формування вартості підприємства, рівень інвестиційної привабливості галузі, тарифного та цінового її регулювання, відомості про основних конкурентів, реформування та прогноз розвитку галузі.

Опис у звіті ризиків функціонування підприємства надає змогу отримати детальнішу інформацію для розрахунку ринкової вартості підприємства, оскільки дає змогу розробити основні напрями щодо попередження та зниження ризиків з урахуванням інтересів інвесторів та споживачів. Зокрема, обов'язково повинна розкриватися інформація про види ризиків, які притаманні діяльності підприємства, порядок їх кількісної та якісної оцінки, вплив на формування вартості підприємства та умови його функціонування.

Проведення фінансового аналізу діяльності суб'єкта господарювання передбачає наведення інформації про структуру та динаміку активів, зобов'язань та капіталу підприємства. Наводиться також аналіз основних фінансових коефіцієнтів та відповідні висновки, які надають змогу оцінити майновий та фінансовий стан підприємства, його ліквідність та платоспроможність.

Опис облікової політики у звіті про оцінку ринкової вартості підприємства дає змогу оцінити вплив вибору тих чи інших альтернативних варіантів відображення майна підприємства на фінансові результати господарювання та відхилення балансової вартості від ринкової вартості підприємства.

Третій розділ "Методологія оцінки ринкової вартості" є узагальнювальним та містить деталізацію всіх розрахунків та коригувань вартості підприємства. Спочатку надається опис та коротка характеристика стандартів та законодавчих документів, які лежать в основі розрахунку ринкової вартості підприємства. Далі наводиться опис та характеристика підходів та методів оцінки ринкової вартості підприємства (дохідного, витратного та порівняльного). На основі застосування методу експертних оцінок суб'єктами оцінювальної діяльності встановлюються критерії та порядок вибору методів та факторів оцінки вартості з урахуванням результатів макроекономічного аналізу та аналізу галузі. Надалі зазначаються основні припущення, які використані оцінювачем під час побудови прогнозів грошових потоків, обирається метод розрахунку ставки дисконтування, наводиться алгоритм та здійснюються безпосередні розрахунки ринкової вартості підприємства в частині балансових факторів у розрізі обраного підходу до оцінки.

Оскільки фактори, що позитивно або негативно впливають на ринкову вартість підприємства, належно не розглянуто в межах фінансової звітності підприємства, виникає потреба опису та оцінки впливу позабалансових факторів. У звіті також повинні бути детально описані методи оцінки таких факторів та зроблені висновки щодо мінімізації їх негативного впливу.

На базі результатів макроекономічного аналізу, аналізу галузі функціонування підприємства, впливу балансових та позабалансових факторів оцінювач виявляє негативний вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на вартість підприємства. Потім на базі практичного досвіду оцінювач письмово повинен обґрунтувати пропозиції з мінімізації негативного впливу встановлених факторів оцінки.

Четвертий розділ "Узагальнення результатів оцінки" містить порівняння результатів, отриманих на основі застосування обраних методів оцінки, і формування висновку про вартість об'єкта оцінки шляхом узгодження отриманих результатів та зведення до єдиної величини вартості. У випадку коли розмір ринкової вартості підприємства за різними підходами значно відрізняється, здійснюються коригування та узгоджуються невирішені питання.

За результатами проведених розрахунків оформлюється висновок про оцінку ринкової вартості підприємства, який містить інформацію про остаточне судження про ринкову вартість об'єкта оцінки. У випадку якщо на підприємстві наявні звіти про оцінку ринкової вартості підприємства за попередні періоди, оцінювач проводить аналіз динаміки ринкової вартості підприємства, результати якого дають змогу виявити і кількісно відобразити закономірності розвитку вартості суб'єкта господарювання.

У п'ятому розділі "Інша додаткова інформація" наводиться перелік нормативної бази та первинних документів використаних під час оцінювання ринкової вартості підприємства, що дає змогу відстежити правомірність та достовірність розрахунків ринкової вартості підприємства.

Невід'ємним розділом або частиною звіту про оцінку ринкової вартості підприємства є додатки. До складу додатків можуть належати такі: копії документів замовника та виконавця (копії ліцензій та сертифікатів); копії первинних документів, які використані в процесі оцінювання ринкової вартості під-

приємства; фінансова звітність за декілька звітних періодів; відкоригована фінансова звітність; форми внутрішньої звітності суб'єкта господарювання у частині зміни вартості його майна.

Висновки. Наявність проблемних питань у частині створення належного інформаційного базису для забезпечення процесу оцінювання ринкової вартості підприємства зумовлює потребу розробки відповідного документального забезпечення. Застосування у практичній діяльності підприємства розробленого Звіту про оцінку ринкової вартості підприємства сприятиме формуванню нових підходів до надання інформації для зацікавлених сторін, а також забезпечить формування інформаційної бази в частині проведення аналітичних розрахунків, розвитку методологічних засад з метою формування ефективної системи вартісного оцінювання бізнесу.

Література

1. Ивашковская И. Принцип устойчивого развития в создании моделей стоимости / И. Ивашковская // Управление компанией. – 2006. – № 8. [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.management.com.ua/finance/fin126.html>.
2. Касьяненко Т.Г. Преобразование финансовой отчетности предприятия для целей оценки бизнеса: учебн. пособ. / Т.Г. Касьяненко. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2011. – 167 с.
3. Козодаев М. Оценка и бизнес / М. Козодаев, М. Пылов. – М. : Изд-во ОЛМА-ПРЕСС Инвест: Ин-т экономических стратегий, 2003. – 128 с.
4. Оценка стоимости предприятия (бизнеса) / А.Г. Грязнова, М.А. Федотова, М.А. Эскиндаров, Т.В. Ташихина, Е.Н. Иванова, О.Н. Щербакова. – М. : Изд-во ИНТЕРРЕКЛАМА, 2003. – 544 с.
5. Парасій-Вергуненко І.М. Інформаційне забезпечення процедур оцінювання вартості підприємства / І.М. Парасій-Вергуненко, І.І. Бродська / відп. ред. д-р екон. наук, проф. З.В. Герасимчук // Економічні науки : зб. наук. праць. – Сер.: Облік і фінанси. – Луцьк : Вид-во Луцького НТУ. – 2008. – Вип. 5 (20). – Ч. 2. – С. 110-116.
6. Рогова Г.Н. Оценка стоимости предприятий : учебно-метод. комплекс / Г.Н. Рогова, П.Ю. Королев, А.Н. Осоргин, М.Р. Хаджиев, Д.И. Тишин. – М. : Изд. центр ЕАОИ, 2008. – 157 с.
7. Стрельцова Т.В. Основы оценки бизнеса : учебн. пособ. / Т.В. Стрельцова, Е.В. Бучнева. – Барнаул : Изд-во АГАУ, 2007. – 57 с.
8. Теплова Т.В. Современные модификации стоимостной модели управления компанией / Т.В. Теплова // Вестник Московского университета. – Сер.: 6 "Экономика". – 2004. – № 1.
9. Щербаков В.А. Оценка стоимости предприятия (бизнеса) / В.А. Щербаков, Н.А. Щербакова. – М. : Изд-во "Омега-Л", 2006. – 288 с.

Корягин М.В. Отчетность об оценке рыночной стоимости предприятия

Отражены проблемные вопросы составления отчетности об оценке рыночной стоимости предприятия. Систематизированы недостатки структуры и содержания отчетов об оценке рыночной стоимости предприятия. Предложена структура отчетности об оценке рыночной стоимости предприятия.

Ключевые слова: отчетность, оценка, рыночная стоимость, информационное обеспечение.

Koryagin M.V. Reporting of assessment of company's market value

The problematic reporting's questions of the assessment of company's market value are researched. The lacks of structure and content of reports of the assessment of company's market value are systematized. The structure of the report of the assessment of company's market value is proposed.

Keywords: reporting, assessment, market value, provision of information.